

Pirmos klasės mokinių tėvų iššūkiai padedant vaikams mokytis nuotoliniu būdu COVID-19 pandemijos metu

Donata Pečiukėnienė¹, Rita Ilgūnė-Martinėlienė²

¹ Vilniaus kolegija, Saltoniškių g. 58, 08105 Vilnius, dpeciukeniene@gmail.com

² Vilniaus kolegija, Saltoniškių g. 58, 08105 Vilnius, r.i.martineliene@gmail.com

Anotacija. Pasauliniu mastu, reaguojant į COVID-19 pandemiją, įvykęs itin greitas perėjimas nuo įprasto kontaktinio prie nuotolinio mokymosi suponavo poreikį ištirti tėvų patirtis padedant savo vaikams mokytis nuotolinio mokymosi aplinkoje. Dėl pasaulinės pandemijos organizuotas nuotolinis ugdymas tapo didžiuliu išbandymu daugeliui tėvų visame pasaulyje. Su kilusiais iššūkiais, sujaukta kasdiene rutina buvo bandoma susidoroti pasitelkiant įvairias priemones ir būdus. Šių iššūkių, su kuriais susidūrė tėvai ugdant savo atžalas nuotoliniu būdu, analizė yra labai svarbi ir reikšminga, nes gali padėti švietimo politikos formuotojams priimti tam tikrus sprendimus, padėsiančius pašalinti mokinių mokymosi rezultatus įtakos galinčias turėti kliūtis. Temos problematika inspiravo probleminį klausimą: su kokiais iššūkiais susidūrė pirmos klasės mokinių tėvai padėdami vaikams mokytis nuotoliniu būdu? Atliktų mokslinių tyrimų analizė parodė, kad pradinių klasių mokinių tėvai daugiau laiko praleido su vaikais pandemijos laikotarpiu namuose, buvo labiau įsitraukę į mokymosi ir mokymo procesą skaitmeninėje aplinkoje, nuolatos sekė bei analizavo savo vaikų mokymo(si) eigą. Tačiau šis „įsitraukimas“ tėvams buvo nelengvas, nes reikėjo vaikui skiriamą dėmesį ir pagalbą derinti su darbinėmis veiklomis, ieškoti būdų ir priemonių suprantamesniam mokymo medžiagos išaiškinimui.

Esminiai žodžiai: COVID-19 pandemija, nuotolinis mokymasis, tėvų pagalba, pirmos klasės mokiniai.

Įvadas

Pasaulinės COVID-19 pandemijos akivaizdoje, siekiant stabdyti vis intensyviau plintantį virusą, švietimo bendruomenė buvo priversta persikelti į virtualiąją erdvę, kuri daugeliui švietimo proceso dalyvių (mokinių, mokytojų ir tėvų) buvo ne itin gerai

pažįstama. Tad nenuostabu, kad įprastos mokymo(si) erdvės (aplinkos) pasikeitimas įnešė sumaišties tiek į mokyklų, tiek ir į mokinių šeimas, turėjusias užtikrinti sklandų ir nenutrūkstamą ugdymo procesą. Mokslininkai, savo pastarųjų metų moksliniuose darbuose tyrinėję pandemijos sukeltus iššūkius mokant vaikus nuotoliniu būdu (Abuhammad, 2020; Garbe, Ogurlu, Logan ir Cook, 2020; Markowska-Manista ir Zakrzewska-Oleđzka, 2020; Bhamani et al., 2020; Dong, Cao ir Li, 2020), ypatingą dėmesį atkreipė į šių iššūkių analizę, kuri itin svarbi projektuojant jų valdymą 2020 m. kovo mėn. įvedus karantiną Lietuvoje, kai buvo stabdomas vaikų ugdymo procesas visose švietimo įstaigose, įtvirtinant ugdymą nuotoliniu būdu mokyklose pagal pagrindinio ugdymo ir vidurinio ugdymo programas. Pažymėtina, kad, pasibaigus karantinui, nuotolinio ugdymo atsisakyti nepavyko. Tęsiantis COVID-19 pandemijai bei neišvengiamai augant užsikrėtimų skaičiui, dalis mokinių buvo priversti izoliuotis ir toliau pratęsti mokymąsi namuose. Viena iš labiausiai pažeidžiamų mokyklinio amžiaus vaikų grupių – pirmos klasės mokiniai, kuriems ypač svarbus adaptacinis periodas pradėjus lankyti mokyklą. Anot mokslininkų, šis etapas dažnai yra kupinas pokyčių: vaikystės laisvė transformuojasi į naujus santykius, kur „noriu“ keičia „reikia“ (Zambacevičienė ir Stanaitienė, 2001), mokymasis tampa planingas, organizuotas, privalomas, suaugusieji vaikams nustato darbo uždavinius ir jų atlikimo terminus (Pileckaitė-Markovienė, 2001). Natūralu, kad šie pasikeitimai sukelia nerimą tiek vaikams, tiek jų tėvams. Ž. Norkuvienė ir G. Slušnienė (2016) mokyklinį nerimą apibūdina kaip vaiko emocinę būseną, kylančią dėl realaus ar įsivaizduojamo pavojaus, susijusio su mokykla, kartu paminėdamos ir tai, kad vaikų nerimą prieš pradėdant lankyti mokyklą būtų galima paaiškinti kaip tėvų emocinės būsenos atspindį. Vaiko priėmimas į mokyklą reiškia jo socialinės padėties pasikeitimą ir sugriauna nusistovėjusius arba įprastus elgesio bei santykių su kitais stereotipus, būtinybę įsisavinti naujas normas ir jam keliamus suaugusiųjų reikalavimus (Kosenkova, 2008). Pirmoje klasėje vaikams ir jų tėvams kyla daug iššūkių, susijusių tiek su aplinkos keitimu, naujomis mokyklinėmis patirtimis, išaugusiu streso lygiu, o besitęsianti COVID-19 pandemija šių iššūkių skaičių tik padidino. Žvelgiant į COVID-19 pandemijos kontekste įvykusius pokyčius, susijusius su mokymo ir mokymosi iššūkiais, ypač akcentuotinas tėvų vaidmuo dalyvaujant šiame procese. Šiuo klausimu nagrinėti moksliniai tyrimai atskleidė sustiprėjusį tėvų vaidmenį prižiūrint vaikų mokymosi procesą, įsitraukiant į vaikų pamokų ruošą ir kuriant nuotolinio mokymosi savireguliacijos strategijas (Ribeiro, Cunha, Carvalho ir Vital, 2021). L. M. Ribero, R. S. Cunha, M. Carvalho ir M. L. Vital (2021) teigimu, pandemine situacija ir nuotolinis mokymas labai paveikė šeimų darbo ir nusistovėjusios rutinos pusiausvyrą, tėvų paramą savo vaikams ir mokyklos bei šeimos bendradarbiavimo būdus. Akcentuotina ir tai, kad tėvai šiuo pandeminiu etapu buvo labiau įtraukti į mokymosi ir mokymo procesą skaitmeninėje aplinkoje (Nayci, 2021). Nuotolinio mokymosi pandemijos metu situaciją tyrinėję mokslininkai (Bhamani, Makhdoom, Bharuchi, Ali, Kaleem ir Ahmed, 2020) įvertino tai, kad toks mokymosi

būdas ir su šiuo procesu susijusi naujovių banga nebuvo „patogi“, ypač atsižvelgiant į faktą, kad perėjimas iš įprastos ugdymo formos į kitokią, t. y. nuotolinę, buvo staigus, o ne laipsniškas, todėl tėvai jautėsi susirūpinę dėl patiriamų iššūkių, kuriuos jiems ir jų vaikams sukėlė nuotolinis mokymasis. Panašaus pobūdžio įžvalgų apie kilusius iššūkius tėvams padedant mokyti savo vaikus namuose pateikė ir kiti tyrėjai, akcentavę tėvų nepasitikėjimą savo gebėjimais naudotis nuotolinio mokymo medžiaga, valdyti technologijas, kurios reikalingos nuotoliniam mokymui (Abuhammad, 2020; Dong et al., 2020); Markowska-Manista ir Zakrzewska-Oleđzka, 2020; Ribeiro et al., 2021). Tėvams, dirbantiems ne namuose, intensyvesnis kartu su savo vaikais praleidžiamas laikas tuo pat metu sukėlė daugiau streso, lėmė įvairių papildomų problemų atsiradimą. Tokie pokyčiai pirmiausia siejami su fiziniu ir emociniu išsekimu ir didelėmis laiko sąnaudomis padedant savo vaikams mokytis nuotoliniu būdu (Markowska-Manista ir Zakrzewska-Oleđzka, 2020). Mokslininkų darbuose taip pat analizuojamos Lietuvos mokyklų patirtys ir išmoktos pamokos pirmosios COVID-19 bangos metu (Daukšienė, Trepulė ir Naujokaitienė, 2021), tiriami privalomo nuotolinio mokymo(si) iššūkiai ugdymo procesui ir jo dalyviams (vaikams, tėvams, ugdytojams) (Jusienė, Būdienė, Gintilienė, Girdzijauskienė ir Stonkuvienė, 2021). Nepaisant to, pasigendama tyrimų, kurių metu būtų analizuotos pirmos klasės mokinių tėvų patirtys ir iššūkiai padedant vaikams mokytis nuotoliniu būdu.

Atsižvelgiant į pirmos klasės mokiniams ir jų tėvams kylančius adaptacinio periodo iššūkius, tikėtina, jog pandemijos laikotarpiu būtent šios grupės vaikų tėvai susidūrė su didesniais ir įvairesniais probleminiais klausimais, siekdami užtikrinti kokybišką nuotolinį mokymą namuose, nei aukštesniųjų klasių mokinių tėvai.

Pasaulinės pandemijos iššūkiai nuotolinio ugdymo kontekste

Pasaulinė pandemija neišvengiamai pastūmėjo mokymosi proceso dalyvius į nuotolinį ugdymą, kuris kėlė ir tebekelia daliai jo dalyvių nemažai iššūkių. Svarbu analizuoti visų šio ugdymo proceso dalyvių ugdymo ir mokymo(si) situacijas, stengiantis suteikti jiems reikiamą pagalbą. Su iššūkiais susiduria ne tik vaikai, tačiau ir tėvai, kurie pandemijos metu turi suteikti pagalbą savo atžaloms jų nuotolinio ugdymo procese. Šios pagalbos poreikis ypač didelis vaikams, kurie lanko pradinio ugdymo klases. Iššūkius, su kuriais susidūrė tėvai mokydami savo vaikus namuose COVID-19 pandemijos metu, nagrinėję užsienio mokslininkai, pateikė šių iššūkių vertinimą iš tėvų perspektyvos. S. Abuhammad (2020) teigimu, pandemijos metu tėvai neapsiribojo savo kasdienybe, jie buvo atsakingi už suteikiamą pagalbą savo vaikams mokymosi proceso metu. Minėto mokslininko tyrimas patvirtino, kad dauguma tėvų, pandemijos metu stengdamiesi padėti savo vaikams mokytis nuotoliniu būdu, susidūrė su daugybe kliūčių, kurias pagal kilmės pobūdį galima būtų suklasifikuoti į asmenines,

technines, logistines ir finansines. Analizuojant asmenines kliūtis, apklausti tėvai išskyrė iššūkius, susijusius su nepakankamu mokėjimu naudotis nuotolinio mokymo(si) metodais. Be to, jiems šiuo klausimu nelabai galėjo padėti ir apmokytas personalas, kuris tuo metu galėjo pagalbą teikti tik nuotoliniu būdu. Ne visi tėvai sugebėjo valdyti technologijas, reikalingas kokybiškam nuotoliniam mokymuisi užtikrinti, o tai trukdė jiems efektyviai naudotis mokymo technologijomis namuose. Tyrimo metu išryškėjo ir tėvų kvalifikacijos klausimas: pastebėta tai, kad tėvai, turintys žemesnį išsilavinimą, manė, jog negali padėti savo vaikams mokytis konkrečių dalykų pasitelkiant reikiamas technologijas. Techninės kliūtys, kurias išskyrė tyrime dalyvavę tėvai, buvo sietinos su nepakankamomis investicijomis į vartotojui patrauklesnės mokymosi aplinkos kūrimą bei nekokybišku / nepakankamai sparčiu internetiniu ryšiu (dėl ko vaikai dažnai priverstinai būdavo atjungiami nuo pamokos ir negalėdavo tęsti užduočių, dalyvauti pamokose ar egzaminuose). Apžvelgiant tyrime akcentuotas kilusias logistines problemas, pastebėtina tai, kad tėvai išskyrė vaikų nepasirengimą dirbti nuotoliniu būdu, jų manymu, toks mokymo būdas neatitinka vaikų ugdymo poreikių ir nėra toks efektyvus kaip mokymas tradiciniu kontaktiniu būdu. Akcentuodami finansines kliūtis, tėvai įvardijo finansinių išteklių stoką įsigyjant mokymui reikalingas informacines technologines priemones (nešiojamuosius kompiuterius) bei sumokant už interneto ryšio paslaugas, kurios neišvengiamai reikalingos atliekant įvairių mokomųjų dalykų užduotis (reikalingas geros kokybės interneto ryšys, už kurį reikia mokėti, ir tai dar padidina išlaidas mokantis nuotoliniu būdu) (Abuhammad, 2020).

Mokslininkų A. Garbe, U. Ogurlu, N. Logan ir P. Cook (2020) atlikto tyrimo metu tėvų apklausos duomenys atskleidė, kad 98 proc. tėvų susidūrė su bent vienu arba net keliais iššūkiais pandemijos metu padedant savo vaikui ugdytis nuotolinio mokymosi metu. Minėtas tyrimas parodė, kad tėvams sunku atrasti balansą tarp savo pareigų, besimokančiojo mokymosi motyvacijos išlaikymo, mokinių mokymosi „prieinamumo“ ir mokymosi rezultatų. Tyrimo metu respondentai dažnai reiškė susirūpinimą dėl įvairių pareigų, kurios tarpusavyje konkuravo dėl ribotų laiko ir energijos išteklių. Respondentai minėjo sunkumus siekiant subalansuoti tėvų užimtumo poreikius ir besimokančiųjų poreikius, padedant keliems vaikams namuose mokytis, asmeninės pusiausvyros stoką ir pervargimą. Besimokančiųjų motyvacijos stoka minėto tyrimo kontekste buvo apibrėžiamą kaip besimokančiojo motyvacijos mokymosi užduotims atlikti trūkumas, kuris gali būti siejamas (arba ne) su nuotolinio mokymosi platforma. Vienų respondentų manymu, tai galėjo būti tam tikra jų vaikų gynybos forma prieš socialinės sąveikos trūkumą, kiti manė, jog nuotolinis mokymasis tiesiog neatitinka jų vaikų mokymosi stiliaus, dėl ko sumažėja motyvacija mokytis. Daugelis respondentų įvardijo mokymosi „prieinamumo“ 7 kliūtis, trukdančias jų vaikams visapusiškai naudotis nuotolinio mokymosi galimybėmis, t. y. specialūs besimokančiųjų poreikiai, tėvų mokymo turinio žinių ar pedagogikos žinių stoka, poreikis bendrauti su mokytoju, priegios prie technologinės įrangos ar interneto kokybės trūkumas bei internetinių

mokymo išteklių organizavimo trūkumas. Visi šie aspektai suponavo ir išaugusį tėvų rūpestį dėl vaikų mokymosi rezultatų, akademinės pažangos bei socialinio ir emocinio vystymosi. Panašios išvalgos pateikiamos ir C. Dong, S. Cao ir H. Li (2020) atliktame tyrime, kur rezultatai parodė, kad nuotolinio mokymosi proceso įgyvendinimas pandemijos metu buvo labai problemiškas ir sunkus šeimoms. Tėvus labiausiai pribloškė netikėtumo faktorius, nes jie nebuvo nei apmokyti, nei visapusiškai pasirengę nuotoliniam vaikų mokymui. Kokybiniai tyrimo duomenys parodė, kad daugelis tėvų yra nepatenkinti nuotoliniu mokymu, nes jis yra nepatogus, sudėtingas ir reikalaujantis daug laiko. Jų nuomone, toks mokymosi procesas eikvoja per daug suaugusiųjų darbo laiko ir padidina našta tėvams bei daro didelę neigiamą įtaką tėvų darbui. Šie aspektai buvo siejami su vaikų tinkamų savikontrolės gebėjimų stoka, dėl ko reikia nuolatos vaikui padėti mokantis nuotoliu, o tai labai imlu laikui, kuris turi būti skiriamas ir tėvų darbinėms veikloms atlikti. U. Markowska-Manista ir D. Zakrzewska-Oleđzka (2020) savo tyrime taip pat akcentuoja probleminius aspektus, kurie neišvengiamai palietė šeimas pasaulinės pandemijos metu organizuojant nuotolinį mokymą. Vienas iš didesnių netikėtumų buvo tėvus „užplūdusios“ mokytojų atsiųstos užduotys, kurios daugeliui sukėlė nusivylimo jausmą, ypač tais atvejais, kai daugelis tėvų negalėjo skirti laiko darbui bei tuo pat metu savo vaikų priežiūrai. Tyrimą atlikusių autorių nuomone, tik kai kurie vaikai ir paaugliai gali visiškai nepriklausomai atlikti mokyklos siūlomas užduotis ir tik kai kurie tėvai gali nuolatos užtikrinti pastovią pagalbą mokantis vaikui namuose. Vis dėlto didžioji dalis tėvų turi atlikti savo profesines pareigas, kiti tiesiog nėra pajėgūs susidoroti su iššūkiais, nes yra perkrauti fiziniu darbu, neturi įgūdžių dirbti nuotoliniu būdu ir pan. Taip pat yra tokių šeimų, kurie dėl įvairių kitų veiksnių (mažo buto, sudėtingų gyvenimo sąlygų, prieigos prie kompiuterių stokos, ligų, užsienio kalbos nemokėjimo ir kt.) negali užtikrinti tinkamos pagalbos savo vaikams nuotolinio ugdymo proceso metu. Tėvams, dirbantiems ne namuose, intensyvesnis kartu praleistas laikas tuo pat metu sukelia daugiau streso ir tokiu būdu sudaro prielaidas kitų problemų kaupimuisi. Paminėti aspektai pirmiausia siejami su tėvų išsekimu ir didelėmis investicijomis suteikiant pagalbą savo vaikams mokantis nuotoliniu būdu. Dar vieno tyrimo, kurio tikslas buvo ištirti mokymosi namuose patirtį COVID-19 pandemijos metu, autorių (Bhamani et al., 2020) nuomone, susiklosčiusi situacija švietime paveikė tiek akademinę bendruomenę, tiek tėvus. Dėl staigaus mokyklų uždarymo mokiniams trūko socialinės sąveikos, kuri yra gyvybiškai svarbi geresniam mokymuisi. Daugumai mokyklų pradėjus nuotolinį mokymą, tai tapo didžiuliu kasdieniu iššūkiu namuose dirbantiems tėvams. Tyrimo metu buvo nagrinėtos įvairios tėvų pagalbos mokymosi procese strategijos, kurias tėvai pasitelkia ugdant vaikus namuose. Tyrimo rezultatuose pažymimas tėvų rūpestis dėl mokymosi naudojant internetą, nes tam reikia turėti ne vieną, o kelis kompiuterius ir sklandžiai veikiančią internetą tam tikromis valandomis. Šiuos dalykus buvo ypač sudėtinga užtikrinti tose šeimose, kur mokosi daugiau nei vienas vaikas. Tėvai savo atsakymuose dažnai minėjo ir faktą, kad jiems labiau nei

bet kada teko rūpintis vaikų namų darbais, įskaitant užduočių paaiškinimą ir jų atlikimą. Nuotolinių pamokų metu mokiniai vengdavo užduoti klausimus arba ne viską pavykdavo išsiaiškinti dėl techninių nesklandumų dirbant internetu, todėl visi klausimai būdavo nukreipiami tėvams, kurie tuo metu taip pat dirbdavo iš namų. Labai panašius rezultatus parodė ir kitų mokslininkų (Dong et al., 2020) atliktas tyrimas, kur apklausti tėvai paminėjo įvairias kliūtis jiems įgyvendinti mokymąsi namuose, įskaitant laiko apribojimus ir profesines žinias mokant vaikus. Pažymėtina ir tai, kad tėvai, turėję daugiau nei vieną vaiką, identifikavo daugiau iššūkių savo jaunesnių vaikų nuotoliniame mokymesi, įskaitant ir savo kaip darbuotojų ir tėvų pareigų derinimą. Lietuvoje mokslininkai jau spėjo atlikti tyrimus ir pateikti mokslines išvagas, susijusias su teigiamomis ir neigiamomis tėvystės patirtimis COVID-19 pandemijos pradžioje. Nors minėtų tyrimų Lietuvoje atlikta nedaug, tačiau jie reikšmingi savo išvagomis ir pandeminės situacijos analize. B. Kairienės, J. Pivorienės ir A. Katkonienės (2021) atlikto tyrimo rezultatai atskleidė atsiradusį tėvų nepasitenkinimą dėl pakitusio jų vaidmens, t. y. akcentuojamas tėvų nepasiruošimas tėvystei pandemijos sąlygomis dėl nežinios, dėl vaikų priežiūros, dėl technologijų įgalinimo nuotoliniam darbui / vaikų mokymuisi, dėl padidėjusio / nuolatinio namų ruošos krūvio, dėl planavimo iššūkių. Kaip vienas iš didžiausių iššūkių nurodomas nuotolinis vaikų mokymasis, kuris ne tik atvėrė daug jų vaikų pasiekimų spragų, bet ir atskleidė daug mokymo(si) organizavimo trūkumų (Litvinaitė, 2020, cituojant Kairienė et al., 2021).

Dažnai vyrauja nuomonė, jog sėkminga mokymosi pradžia pradinėje mokykloje yra labai svarbi tolesniam vaiko raidos etapui. Šio amžiaus tarpsnio vaikai dažnu atveju yra labai smalsūs. Bene daugiausia iššūkių pradėjus lankyti mokyklą vis dėlto patiria pirmos klasės mokiniai, kuriems daug kas būna nauja ir nepatirta. Nemažai dėmesio pirmos klasės mokinių adaptacijai skiriama ir mokslinėje literatūroje (Kosenkova, 2008; Zambacevičienė ir Stanaitienė, 2001; Pileckaitė-Markovienė, 2001; Correia ir Marques-Pinto, 2016; Norkuvienė ir Slušnienė, 2016). Y. V. Kosenkova (2008) savo tyrimuose akcentuoja pirmos klasės vaikų adaptacijos svarbą, kur vieną svarbiausių vietų čia užima pereinamojo vystymosi etapo klausimas. Anot jos, šis raidos etapas reiškia naujus reikalavimus vaiko savybėms. Vaikui gali kilti įvairių iššūkių, susijusių su perėjimu iš ikimokyklinio į jaunesnį mokyklinį amžių, įskaitant įvairių užduočių atlikimą, supratimą, ko prašoma pirmoje klasėje. Vaiko priėmimas į mokyklą reiškia jo socialinės padėties pasikeitimą ir sugriauna senus elgesio bei santykių su kitais stereotipus, jam atsiranda būtinybė įsisavinti naujas normas ir jam keliamus suaugusiųjų reikalavimus. Minėta mokslininkė daro prielaidą, kad visi vaikai neišvengiamai išgyvena prisitaikymo mokykloje laikotarpį, kur vaikas gali jausti nerimą, įvairius naujus išgyvenimus, susijusius su santykiais su bendraamžiais, įvairiomis mokymosi situacijomis. Todėl ypač rekomenduojama šiame adaptaciniame tarpsnyje sukurti vaikui palankias psichologines ir pedagogines sąlygas, sudaryti sąlygas vaikui bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais. Vaikams labai reikia suaugusiųjų supratimo, pagalbos, palaikymo,

palankių psichologinių ir pedagoginių sąlygų, skatinančių psichologinio pasirengimo mokyklai formavimąsi. E. P. Zambacevičienės ir L. Stanaitienės (2001) nagrinėti mokyklinės adaptacijos veiksniai antrina Y. V. Kosenkovos (2008) mokslinėms įžvalgoms. Jos išskiria dvi adaptacinių sunkumų rūšis, t. y. sunkumus, kuriuos lemia mokymosi procesas, bei sunkumus, sietinus su mokykloje reikalaujamų taisyklių paisymu. Jų teigimu, vaikystės laisvė transformuojasi į naujus santykius: „noriu“ keičia „reikia“, nauja veikla reikalauja vaikų gebėjimo nuslopinti situacines impulsyvias reakcijas bei ilgesnį laiką susikaupus atlikti mokytojo skirtas užduotis, kurios ne visada vaikui būna patrauklios. Tiek minėtų mokslininkų, tiek M. Pileckaitės-Markovienės (2001) nuomone, mokymasis tampa planinga, privaloma ir kryptingai organizuota veikla, kur suaugę asmenys vaikui kelia tam tikrus darbo uždavinius numatydami jų atlikimo terminus. Šiuos adaptacinius iššūkius stebi ir tėvai, kurie bene labiausiai supranta vaikų savijautą adaptaciniu periodu. Ž. Norkuvienė ir G. Slušnienė (2016), nagrinėdamos tėvų nerimą išleidžiant vaikus į pirmą klasę, mokyklinį nerimą apibūdina kaip vaiko emocinę būseną, kylančią dėl realaus ar įsivaizduojamo pavojaus, susijusio su mokykla. Toks nerimas gali kilti dėl baimės išsiskirti su tėvais, naujos vietos nežinojimo, svetimų asmenų baimės ir pan. Mokslininkų nuomone, tokį vaikų nerimą prieš pradėdant lankyti mokyklą būtų galima paaiškinti kaip tėvų emocinės būsenos atspindį. K. Correia ir A. Marques-Pinto (2016) teigimu, pradinių klasių mokytojai tėvų nerimą laikė veiksniumi, sukeliančiu vaikui stresą, kuris atsiranda kartu su daugeliu skirtingų aspektų. Todėl ypač svarbu mokyklai ir šeimai priimti tokias naujas elgesio strategijas, kurios palengvintų tvirtą šeimai ir mokyklos partnerystės kūrimą ir taip palengvintų mokyklinę adaptaciją pirmos klasės vaikams. Pateiktos įžvalgos leidžia kelti prielaidą, jog pirmoje klasėje atsiradę adaptaciniai naujovių (nauja aplinka, draugai, reikalavimai ir kt.) sukelti iššūkiai turi didelės reikšmės tiek vaiko psichologinei savijautai, tiek jo mokymosi procesui bei rezultatams. Dėl pasaulinės pandemijos įtakos perėjimas iš kontaktinio į nuotolinį mokymą taip pat neišvengiamai palietė šios jautrios pokyčiams visuomenės grupės – pirmos klasės mokinių bei jų tėvų (globėjų) – savijautą. Mokslininkų teigimu (Norkuvienė ir Slušnienė, 2016), vaikų nerimastingumas dažnu atveju yra sietinas su tėvų emocine būsena, todėl vertinga paanalizuoti tėvų, kurie prasidėjus pasaulinei pandemijai susidūrė su įvairiais iššūkiais teikiant įvairiapusę mokymo(si) pagalbą savo pirmą klasę lankančioms atžaloms, patirtis. L. M. Ribeiro ir kt. (2021) atlikto tyrimo rezultatai atskleidė, kad ypač pradinių klasių vaikų tėvai turėjo skirti daugiau laiko savo vaikams nuotolinio ugdymo periodu, todėl dažnu atveju susidūrė su sunkumais derinant darbą su mokyklos veikla.

Tyrimo metodas, imtis, tiriamieji, organizavimas, etika

Pagrindinis atliekamo *tyrimo tikslas* – atskleisti, su kokiais iššūkiais susidūrė pirmų klasių mokinių tėvai padėdami vaikams mokytis nuotoliniu būdu. Tikslui pasiekti *taikyti kokybinio tyrimo metodus*: duomenų rinkimui – pusiau struktūruotas interviu,

nes tokiu būdu galima gauti tikslingos nestruktūruotos informacijos tiriamuoju klausimu. Be to, pati šio tyrimo forma leidžia lanksčiai reaguoti į interviu metu gaunamos informacijos turinį, papildant ją tikslinamaisiais klausimais, kurie leidžia dar giliau išnagrinėti interviuoto nuomonę. L. Rupšienės teigimu, „tyrėjas iš anksto numato temas arba problemas, kurias aptars interviu metu, bet „neprisiriša“ prie klausimų tvarkos ar numatytų pasakyti žodžių, laisvai juos keičia vietomis, užduoda papildomų klausimų. interviu gaunama išsamesnių, susistemintų duomenų, lyginant su neformaliu pokalbiu-interviu, o pats interviu lieka neformalus, vyksta pokalbio forma“ (Rupšienė, 2007, p. 67–68). V. Žydžiūnaitė ir S. Sabaliauskas (2017) pritaria tam teigdami, kad kokybinius tyrimus itin aktualu taikyti švietimo bei ugdymo srityse, nes jie įgalina iš esmės pažinti bei nuosekliai aprašyti realioje aplinkoje vykstančias sąveikas, nusakyti šioms sąveikoms būdingus bruožus, žmonių elgesio strategijas, išgyvenimus ir patirtis. Anot I. Gaižauskaitės ir N. Valavičienės (2016), interviu metu gilinamasi į nuomones, nuostatas, patirtis, motyvus, jausmus ir panašiai. Kitaip tariant, interviu atliekamas tada, kai iš žmonių norime sužinoti tai, ko negalime matyti tiesiogiai – mes negalime matyti (stebėti) jausmų ir minčių; negalime atkartoti elgesio ar sąveikų, kurios įvyko prieš tam tikrą laiką, negalime apčiuopti prasmų, kurias žmonės suteikia juos supančiam pasauliui, ir daugelio kitų dalykų. Kokybinio tyrimo metodas buvo pasirinktas dėl problemos specifikos bei mažai tyrinėto mokslinio klausimo. Metodo parinkimą nulėmė tai, kad interviu metu galima sulaukti daug atvirų ir nuoširdžių atsakymų, atliekant kiekybinį tyrimą tokio rezultato nebūtų pasiekta dėl anketoje ribotų ir konkrečių atsakymų.

Tyrimas atliktas 2021 m. lapkričio mėn. su pasirinktos Vilniaus miesto mokyklos interviuotoais. Jo metu, taikant pusiau struktūruoto interviu metodą, patogiosios kriterinės atrankos būdu (šis būdas pasirinktas, nes, anot L. Rupšienės (2007), imties vienetai atrenkami pagal tam tikrą tyrėjo nustatytą kriterijų (-us), todėl neabejotinas šio būdo veiksmingumas, padedantis surinkti kokybiškus duomenis) – atrinkti ir apklausti septyni tėvai, kurie 2020 m. kovo mėn. įvedus karantiną Lietuvoje turėjo pirmą klasę lankančią (-čius) vaiką (-us).

Dėl šalyje įvestų kontaktinių apribojimų bei rekomendacijų vengti susitikimų, tyrimą nuspręsta organizuoti pasitelkiant informacinio ryšio priemonę – telefoną. I. Gaižauskaitės ir N. Valavičienės teigimu, „pasitelkus nuotolinį interviu galima susisiekti su tyrimo dalyviais, kurie yra geografiškai nutolę nuo tyrėjo arba dėl kitų priežasčių neprieinami susitikti tiesioginiam interviu“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 242). Be to, jų manymu, „sąlygiškai didesnis anonimiškumas telefonu gali palengvinti šių kontekstų keliamą įtampą ir užtikrinti geresnę duomenų kokybę. Kai tyrimo dalyviai jaučiasi anonimiški, jie linkę lengviau atsiverti jautriems ar kebliams pokalbiams“ (ten pat, 2016, p. 249). Be visų minėtų telefoninio pokalbio privalumų, išskirtinas ir lankstumas bei patogumas, kai planuojamas interviu: tai leidžia tiek tyrėjui, tiek interviuotoi laisviau kontroliuoti aplinkoje esančią veiklą, taip užtikrinant ir pokalbio privatumą

(ten pat, 2016). Telefoninių pokalbių metu iš informantų buvo gauti sutikimai dėl interviu įrašymo, kad paskui būtų galima transkribuoti gautus duomenis.

Pusiau struktūruoto interviu metu pateikti pagrindiniai ir papildantys klausimai, kurie pagal savo turinį suskirstyti į keturis blokus. Siekiant apdoroti gautus tyrimo duomenis, pasitelktas turinio (angl. *content*) analizės metodas, išskiriant kategorijas ir subkategorijas. Atsižvelgiant į tiriamą problemą ir darbo uždavinių turinį, formuluoti tokie pusiau struktūruoto interviu klausimai: I bloko klausimai – pirmoko adaptacija. Pagrindinis klausimas: „Kaip Jūsų vaikui sekėsi adaptuotis mokykloje jam / jai pradėjus lankyti pirmą klasę?“ Papildomi klausimai: „Su kokiais iššūkiais susidūrė Jūsų vaikas pradėjęs lankyti pirmąją klasę? Kas jam buvo sudėtingiausia? Ar ir kaip Jūs padėjote savo vaikui adaptacijos periodu jam pradėjus lankyti pirmąją klasę?“ II bloko klausimai – realiai suteikta pagalba mokantis nuotoliniu būdu. Pagrindinis klausimas: „Kokią pagalbą suteikėte savo vaikui siekiant padėti jam mokytis nuotoliniu būdu pandemijos laikotarpiu?“ Papildomi klausimai: „Kaip dažnai suteikėte šią pagalbą? Kokiuose dalykuose Jūsų vaikui labiausiai reikėjo pagalbos?“ III bloko klausimai – iššūkiai padedant vaikui mokytis nuotoliniu būdu. Pagrindinis klausimas: „Su kokiais iššūkiais susidūrėte padėdami savo vaikui mokytis nuotoliniu būdu pandemijos laikotarpiu?“ Papildomi klausimai: „Kurie iššūkiai Jums pasirodė sunkiai įveikiami? Su kokiais iššūkiais susidorojote lengviausiai? Ar susidūrus su šiais iššūkiais, ieškojote pagalbos kitur (pvz., klausdavote vaiko mokytojo, ieškodavote informacijos internete, konsultavotės su specialistais ir pan.)?“ IV blokas – rekomendacijos. Pagrindinis klausimas: „Ką rekomenduotumėte pirmos klasės mokinių tėvams padedant vaikams mokytis nuotoliniu būdu?“

Demografinė statistika. Tyrime dalyvavo 7 interviu, kurie augina vieną ir / ar daugiau vaikų (-us), iš kurių bent vienas 2020 m. lankė pirmą klasę. Visi apklaustieji nurodė, kad karantino paskelbimo metu jie turėjo nuolatinį darbą bei karantino metu dirbo nuotoliniu būdu. *Tyrimo etika.* Siekiant užtikrinti geranorišką ir atvirą dalyvių įsitraukimą į tyrimą, buvo stengiamasi užtikrinti šiuos tyrimo etikos principus, apie kuriuos užsimena L. Rupšienė (2007): geranoriškumo, kuris siejamas su tyrėjo taikomais tyrimo metodais, tyrimo instrumentų turiniu ir bendravimo su tiriamaisiais pobūdžiu, nes, anot jos, tyrėjas turi užtikrinti tokią palankią aplinką, kad tiriamieji nesijaustų nerimastingai, taip pat, neturėtų būti įžeidžiančių arba asmens orumą žeminančių teiginių, klausimų. Tad visi klausimai buvo formuluojami taip, kad nebūtų pažeidžiami minėti aspektai. Taip pat buvo siekiama visiškai laisvo interviu pasirinkimo dėl jų dalyvavimo tyrimo, pranešant iš anksto, apie ką bus šis tyrimas, akcentuojamas visiškas jų atsakymų anonimiškumo užtikrinimas. Iš anksto buvo susisiektas su visais interviu sutariant dėl konkrečios interviu datos ir laiko. Visiems tyrimo dalyviams buvo pranešta, koks bus pokalbio turinys, esmė, kokia galima šio interviu trukmė. Visiems, kurie to pageidaus, buvo sutarta atsiųsti detalų tyrimo aprašymą ir rezultatus, tokiu būdu užtikrinant teisę gauti tyrimo rezultatus.

Kokybinio tyrimo duomenų analizė

Pirmos klasės mokiniai, jų tėvų nuomone, iki pandemijos pradžios didelių adaptacinių sunkumų mokykloje nepatyrė. Didesni iššūkiai buvo stebimi prasidėjus nuotolinio ugdymo laikotarpiui (įvedus šalyje karantiną). Beveik visų intervantuotųjų nuomone, vaikams mokantis nuotoliniu būdu buvo svarbi tėvų pagalba, kurios reikėdavo kiekvieną dieną: „<...> visą laiką, kai tik vaikui reikėjo pagalbos <...>“ (I1), „<...> kiekvieną mielą dieną, galima sakyti, kad ištiesai <...>“ (I2), „<...> pagalbą suteikti reikėdavo kiekvieną dieną, o dažnai ir savaitgaliais, jei vaikas kažko neišmokdavo ar nesusėdavo padaryti <...>“ (I3), „<...> stebėti valandas, kad nepamirštų prisijungti, nes nepažinojo laikrodžio“, „<...> reikėjo nuolatinės priežiūros <...>“ (I6), „<...> kiekvieną dieną mokėmės ir padėjom, kur reikėjo <...>“ (I7).

Tyrimo dalyvavę informantai teigia, kad pagalba, kurią suteikė tėvai savo atžaloms mokantis nuotoliniu būdu, buvo įvairiapusė: pagalba dirbant su informacinėmis technologijomis, aiškinant pamokų metu išdėstytą mokomąją medžiagą ar konkrečias užduotis: „<...> pagalba, susijusi su kompiuteriu <...>“ (I1), „<...> lengva nebuvo, gal paprasčiausia buvo įjungti kompiuterį su programa, per kurią vaikas mokėsi <...>“ (I2), „<...> visapusišką pagalbą, pradedant kompiuterio įjungimu, reikalingos nuotolinio mokymo platformos pajungimu, kitų programų suinstaliavimu, kompiuterio garso ir mikrofono suregulavimu <...>“ I3, „<...> pajungti kompiuterį ir visas reikalingas programas <...>“ (I4), „<...> reikėjo mokyti naudotis kompiuteriu, pačiai skaityti visas užduotis ir aiškinti, ką reikia padaryti, tikrinti, ar atlikta, kaip atlikta, fotografuoti, siųsti mokytojai <...> padėti su prisijungimais, stebėti valandas, kad nepamirštų prisijungti, nes nepažinojo laikrodžio <...> reikėjo nuolatinės priežiūros <...>“ (I6).

Atlikto tyrimo metu informantai ypač akcentavo tėvų pagalbos poreikį mokant du mokomuosius dalykus – matematiką ir lietuvių k.: „<...> mokantis lietuvių kalbos ir matematikos <...> nesuprasdavo užduočių tekstų, reikėdavo aiškinti, ko yra prašoma atlikti užduotyse <...>“ (I1), „<...> matematika, lietuvių – du dalykai, kurie pastoviai keldavo daug klausimų, nes nesuprasdavo pamokų, nebūdavo aišku, ką reikia padaryti <...>“ (I2), „<...> daugiausia problemų kildavo mokantis matematikos ir lietuvių kalbos <...> reikėdavo aiškinti naujus dalykus, kad vaikas suprastų ir įsimintų <...>“ (I3), „<...> lietuvių kalboje labiausiai „užstrigdavo“, nes sunkiai įsimindavo taisykles, raidžių rašymą, jungimą, nuolat klausdavo, kaip rašoma viena ar kita raidė <...>“ (I7).

Informantų atsakymuose buvo minimi įvairūs iššūkiai, su kuriais susidūrė tėvai padedant vaikams mokytis nuotoliniu būdu, išskiriant technines kompiuterio gedimo ar interneto ryšio problemas („<...> kompiuterių strigimas, interneto nebuvimas <...>“ (I1)), laiko stoką, skiriant vaikams individualų dėmesį pamokų ruošoje („<...> laiko trūkumas. Pagalba vaikui „kainavo“ labai daug laiko, labai...“ (I2), „<...> laiko stoka ir žongliravimu tarp darbo ir padėjimo vaikui <...>“ (I7)), tinkamų mokymo metodų parinkimą, siekiant kuo aiškiau išaiškinti mokomąją medžiagą, kurios nesuprato

jų atžalos („<...> ne visada buvo aišku, kaip geriausiai vaikui išaiškinti mokomąją medžiagą, kurios jis nesuprato ar neišgirdo pamokos metu. <...> sunkiausia būdavo parinkti tokį pamokos išaiškinimo būdą, kad vaikas iš karto viską suprastų. Paaiškinus vienu būdu, būdavo, kad vaikas nesupranta, tad reikėdavo galvoti, koku kitu būdu viską paaiškinti, kad vaikas suprastų. <...> sudėtingiausi buvo mokomosios medžiagos išaiškinimo būdai ir metodai. Šiuos dalykus geriausiai išmano mokytojai, todėl aiškinimas namų sąlygomis dažniausiai būna „savamokslis“ ir nebūtinai tikslus <...>“ (I3), „<...> teko prisiminti pedagogikos esmę, kaip paaiškinti dalykus, kad jie būtų suprasti. Ir kaip tinkamai juos susieti su kitais sąveikaujančiais dalykais <...>“ (I4)), darbo veiklos ir pagalbos vaikui mokantis derinimą („<...> darbo suderinimas su mokykla namuose <...>“ (I2), „<...> derinti darbą ir vaiko mokymąsi. Aš turėjau ir savo darbus daryti, atsiskaityti darbui, ką padariau per dieną, o čia dar vaiko mokslai prisidėdavo... Kada viską aiškinti? Darbo metu negali, bet vaikui reikia, nes nežino, ką ir kaip padaryti, stoja visų užduočių atlikimas <...> sudėtinga, kai esi užsivertusi darbiniais klausimais ir dar vaikui turi tuo pačiu metu paaiškinti kažką <...>“, „<...> negalėjau dirbti savo darbų, visą dieną buvau trukdoma, o dar ir pietus reikėjo patiekti <...>“ (I5), „<...> negalėjau išvykti į darbą, turėjau likti namuose <...> vienu metu ir pačiai sunkiai dirbti, atsakinėti į klientų skambučius ir prižiūrėti vaiko mokslus“, „<...> dirbdavo tik kai stovi šalia <...>“ (I6), „<...> keblus pamokų suderinimas su svarbiais darbo posėdžiais <...>“ (I7)), reikiamos pagalbos, kuri padėtų išsiaiškinti būdus ir priemones, kaip lengviau ir suprantamiau paaiškinti vaikui mokymo medžiagą, paieška („<...> taip, klausdavau vaiko mokytojos. Visada maloniai sulaukdavau atsakymų <...>“ (I1), „<...> dažniausiai ieškodavau informacijos internete, kaip išaiškinti vaikui vieną ar kitą dalyką priimtina forma, kuri būtų suprantama pirmokui. Konsultuojis su pradinių klasių mokytoja neteko, nes reikiamą informaciją rasdavau internete <...>“ (I3), „<...> daug padėdavo vyresnis vaikas <...>“ (I5), „<...> taip, teko kreiptis pagalbos vaiko mokytoją... Visą, ko klausėme, atsakydavo <...>“ (I6)).

Tyrime dalyvavę informantai buvo linkę geranoriškai dalytis patarimais ir rekomendacijomis kitiems tėvams, kurie gali susidurti su panašiais iššūkiais mokant vaikus namuose, kai ugdymas organizuojamas distanciniu būdu. Rekomendacijos buvo siejamos su skatinimu drąsiau ieškoti pagalbos susidūrus su iššūkiais; tinkamo tvarkaraščio namuose sudarymu, kuris leistų kryptingiau organizuoti vaiko darbo ir poilsio režimą namuose; emocijų valdymu, kuris turi reikšmingos įtakos psichologiškai palankios atmosferos užtikrinimui šeimoje; tinkamų sąlygų socialiniam bendravimui sudarymu: „<...> nuo pradžių būtina daug dirbti su vaiku <...>“ (I1), „<...> dirbti su vaikais kartu. Negalima vaiko palikti vieno su savo problemomis. Jei ko nors nesupranta, reikia rasti laiko paaiškinimams <...>“ (I2), „<...> tiesiog susitaikyti su tuo, jog klausimų yra ir bus ir niekur nuo to nepabėgsim <...>“ (I5), „<...> pirmiausia reikėtų nusiraminti ir nekaltinti savęs, kad jūs kažko nežinote ar neišmanote <...>“ (I3), „<...> ir nepanikuoti <...>“ (I4), „<...> daug naudingos informacijos galima rasti internete. Taip pat, visada

galima konsultuotis su kitais tėvais ar ta pačia pradinių klasių mokytoja, kaip geriau pamokyti savo vaiką vieno ar kito dalyko <...>“ (I3), „<...> sudaryti tinkamą darbo ir poilsio režimą ir kontroliuoti jo laikymąsi <...>“ (I4), „<...> svarbiausia, kad vaikas jaustųsi psichologiškai saugus ir tą gali užtikrinti tėvai skirdami jam laiko ir kalbėdami su vaiku apie jo jausmus. Jeigu vaikas jausis gerai, visa kita seksis irgi gerai <...> tėvų parama ir palaikymas yra pagrindinis dalykas <...>“ (I7), „<...> užimti vaiką poilsio metu, kad būtų patenkinti socialinio bendravimo poreikiai, kurių neteko negalėdami eiti į mokyklą ir tiesiogiai bendrauti su kitais vaikais <...>“ (I4).

Išanalizavus empirinio tyrimo duomenis, teikiami tokie kokybinio tyrimo analizės apibendrinimai:

- pirmos klasės mokiniai, jų tėvų nuomone, iki pandemijos pradžios didelių adaptacinių sunkumų mokykloje nepatyrė, o didesni iššūkiai buvo stebimi prasidėjus nuotoliniam ugdymo laikotarpiui (įvedus šalyje karantiną);
- vaikams mokantis nuotoliniu būdu buvo svarbi tėvų pagalba, kurios reikėdavo kiekvieną dieną;
- pagalba, kurią suteikė tėvai savo atžaloms mokantis nuotoliniu būdu, buvo įvairiapusė: pagalba dirbant su informacinėmis technologijomis; pagalba aiškinant pamokų metu išdėstytą mokomąją medžiagą ar susidorojant su konkrečiomis užduotimis;
- ypač akcentuotas tėvų pagalbos poreikis mokant du mokomuosius dalykus: matematiką ir lietuvių kalbą;
- iššūkiai, su kuriais susidūrė tėvai padedant vaikams mokytis nuotoliniu būdu, buvo įvairūs, išskiriant technines interneto ryšio problemas, laiko stoką (skiriant vaikams individualų dėmesį pamokų ruošoje), tinkamų mokymo metodų parinkimą (siekiant kuo aiškiau išaiškinti mokomąją medžiagą, kurios nesuprato jų atžalos), darbo veiklos ir pagalbos vaikui mokantis derinimą, reikiamos pagalbos, kuri padėtų išsiaiškinti būdus ir priemones, kaip lengviau ir suprantamiau paaiškinti vaikui mokymo medžiagą, paiešką;
- tėvai buvo linkę geranoriškai dalytis patarimais ir rekomendacijomis su kitais tėvais, kurie gali susidurti su panašiais iššūkiams mokant vaikus namuose, kai ugdymas organizuojamas nuotoliniu būdu. Rekomendacijos buvo siejamos su skatinimu drąsiau ieškoti pagalbos susidūrus su iššūkiams; tinkamo tvarkaraščio, kuris leistų kryptingiau organizuoti vaiko darbo ir poilsio režimą namuose, sudarymu; emocijų valdymu, kuris turi reikšmingos įtakos psichologiškai palankios atmosferos užtikrinimui šeimoje; tinkamų sąlygų socialiniam bendravimui sudarymu.

Išvados

Nagrinėjant pasaulinės pandemijos iššūkius nuotolinio ugdymo kontekste mokslinės literatūros analizė parodė, kad daugelis tėvų, pandemijos metu stengdamiesi padėti savo vaikams mokytis nuotoliniu būdu, susidūrė su įvairiais iššūkiais, kurie pagal savo kilmę galėtų būti grupuojami į techninius (technologinių kompetencijų stoka (problemos, kylančios dėl nemokėjimo / nežinojimo, kaip naudotis informacinėmis kompiuterinėmis priemonėmis), kokybiško interneto ryšio, reikalingos technologinės įrangos stokos problemos) ir asmeninius (riboto laiko ir energijos išteklių, laiku suteikiant pagalbą savo vaikams, pervargimo (psichologinio ir fizinio išsekimo) ir pusiausvyros stokos bei iš to kylančio streso, balanso radimo tarp tėvų darbinio užimtumo ir besimokančiųjų poreikių patenkinimo, pedagogikos žinių stokos). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad mokslinėje literatūroje nepavyko rasti straipsnių, kuriuose atskirai būtų nagrinėjami pirmų klasių mokinių adaptacijos iššūkiai dėl pasaulinės pandemijos vykdomo nuotolinio ugdymo kontekste. Tik pavieniai autoriai išskyrė pradinių klasių vaikų tėvų iššūkius, akcentuodami darbo su mokyklos veikla derinimo problematiką. Mokslinės literatūros analizė parodė, kad sprendžiant pasaulinės pandemijos sukeltų nuotolinio mokymo(si) iššūkius į pagalbą savo vaikams mokantis namuose tėvai pasitelkė socialinius tinklus, t. y. naudojami „Facebook“ platformoje esančiomis socialinėmis grupėmis, siekiant gauti įvairios informacijos vaikų užimtumo namuose tematika. Taip pat mokslinių šaltinių analizė atskleidė, kad tėvai stengėsi kuo labiau įsitraukti į mokymosi procesą norėdami padėti savo atžaloms: domėjosi technologinėmis priemonėmis, sekė užduočių atlikimą, savo vaikų įsitraukimą ir dėmesingumą nuotolinių pamokų metu, realiai padėjo atlikti nesuprantamas užduotis. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad siekdami užtikrinti produktyvų darbo dienos režimą, kai kurie tėvai sudarinėjo vaikų veiklą tvarkaraščius. Kokybinio tyrimo rezultatų analizė atskleidė įvairius iššūkius, su kuriais susidūrė pradinių klasių mokinių tėvai padėdami mokytis vaikams nuotolinio mokymosi proceso metu: techninės / interneto ryšio problemos; laiko stoka padedant vaikams mokytis nuotoliniu būdu; sunkumai parenkant tinkamus mokymo metodus kokybiškam / efektyviam mokymo medžiagos išaiškinimui; darbinių funkcijų ir pagalbos vaikui mokantis nuotoliniu būdu derinimo sunkumai; iššūkiai ieškant reikiamos metodinės pagalbos.

Literatūra

- Abuhammad, S. (2020). Barriers to distance learning during the COVID-19 outbreak: A qualitative review from parents' perspective. *Heliyon*, e05482.
- Bhamani, S., Makhdoom, A. Z., Bharuchi, V., Ali, N., Kaleem, S. ir Ahmed, D. (2020). Home learning in times of COVID: Experiences of parents. *Journal of Education and Educational Development*, 7(1), 9–26.

- Correia, K. ir Marques-Pinto, A. (2016). Adaptation in the transition to school: perspectives of parents, preschool and primary school teachers. *Educational Research*, 58(3), 247–264.
- Daukšienė, E., Trepulė, E. ir Naujokaitienė, J. (2021). Kokybiško nuotolinio ugdymo link: mokyklų pirmosios išmoktos pamokos COVID-19 pandemijos metu. *Pedagogika: mokslo darbai= Pedagogy*, 142(2).
- Dong, C., Cao, S. ir Li, H. (2020). Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes. *Children and Youth Services Review*, 118, 105440.
- Gaižauskaitė, I. ir Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*.
- Garbe, A., Ogurlu, U., Logan, N. ir Cook, P. (2020). COVID-19 and remote learning: Experiences of parents with children during the pandemic. *American Journal of Qualitative Research*, 4(3), 45–65.
- Jusienė, R., Būdienė, V., Gintilienė, G., Girdzijauskienė, S. ir Stonkuvienė, I. (2021). *Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl COVID-19 metu: grėsmės ir galimybės ekosisteminiu požiūriu. Mokslo studija*. Prieiga per internetą: https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/Nuotolinis_vaiku_ugdymas_pandemijos_del_COVID-19_metu.pdf.
- Kairienė, B., Pivorienė, J. ir Katkonienė, A. (2021). *Tėvystė COVID-19 sąlygomis: tėvų patirtys*.
- Kosenkova, Y. V. (2008). Adaptation period of a first-grader. *Psychological Science & Education*, 5.
- Markowska-Manista, U. ir Zakrzewska-Oleędzka, D. (2020). Family with children in times of pandemic—what, where, how? Dilemmas of adult-imposed prohibitions and orders. *Society Register*, 4(3), 89–110.
- Nayci, Ö. (2021). Examination of digital parenting awareness of the primary school students' parents during the COVID-19 Pandemic. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 11(2), 58–71.
- Norkuvienė, Ž. ir Slušnienė, G. (2016). Tėvų nerimas išleidžiant vaikus į pirmą klasę. *Socialinis ugdymas*, 42(1).
- Pileckaitė-Markovienė, M. (2001). Pradinių klasių moksleivių mokymosi motyvacija, psichologinė savijauta ir mokyklinis nerimastingumas. *Psichologija*, 23, 37–49.
- Ribeiro, L. M., Cunha, R. S., Carvalho, M. ir Vital, M. L. (2021). Parental involvement during pandemic times: challenges and opportunities. *Education Sciences*, 11(6), 302.
- Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Zambacevičienė, E. P. ir Stanaitienė, L. (2001). Mokyklinės adaptacijos veiksniai. *Pedagogika*, 54, 192–197.
- Žydžiūnaitė, V. ir Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai. Principai ir metodai*. Vilnius: Vaga.

Challenges for Parents of First Graders in Supporting Their Children's Distance Learning During the COVID-19 Pandemic

Donata Pečiukėnienė¹, Rita Ilgūnė-Martinėlienė²

¹ Vilnius College, Saltoniškių St. 58, LT-08105 Vilnius, dpeciukeniene@gmail.com

² Vilnius College, Saltoniškių St. 58, LT-08105 Vilnius, r.i.martineliene@gmail.com

Summary

The rapid global shift from traditional face-to-face to distance learning in response to the COVID-19 pandemic has implied a need to investigate parents' experiences of helping their children learn in a distance-learning environment. Due the global pandemic, distance education has become a major challenge for many parents around the world. Various tools and techniques were used to cope with the challenges and disrupted daily routines. The analysis of challenges faced by parents in distance education is of great importance and significance, as it can help education policy makers to make certain decisions that could help remove barriers that may affect students' learning outcomes. The subject matter inspired the question: what are the challenges faced by parents of students in first grade in helping their children to learn at a distance. The research analysis showed that parents spent more time with their children at home during the pandemic period, were more involved in the learning and teaching process in the digital environment, and constantly monitored and analysed their children's learning progress. However, such "engagement" was not easy for parents, as they had to combine attention and support for their child with their work activities, and to find ways and means to make the learning material more comprehensible.

Keywords: *COVID-19 pandemic, distance learning, parental support, first graders.*

Gauta 2022 01 22 / Received 22 01 2022
Priimta 2022 01 30 / Accepted 30 01 2022